

«Har Aps statsråder brukt julehelgen til et kurs i populisme? Vi må spørre, når Siri Bjerke trår til med krav om å innføre grenser på størrelsen til rikfolks hytter.»

LEDER I NATIONEN

Innhold:

Rett til å vite

Snart kan du få lovfestet rett til å vite hvordan bedrifter og det offentlige påvirker miljøet.

• side 2

Ny verneplan?

Miljøvernminister Siri Bjerke antyder at det kan komme en ny verneplan for vassdrag.

• side 6

Mot olje og gass

Natur og Ungdoms nye leder vil slåss mot oljeboring, gasskraft og EU.

• side 7

Beholder atomavfall

Norge skal selv ta hånd om det radioaktive avfallet vi produserer, lover miljøvernministeren.

• side 7

Posten forvirrer

Kunder får beskjed om at Norgespakken ikke kan gjenbrukes, men det beklager Posten.

• side 8

I fengsel

Marius Gjerset soner 22 dager i Trondheim Kretsfengsel for å ha deltatt i miljøaksjoner.

• side 9

Ja til atomkraft

Flertallet av svenskene vil beholde atomkraften, mens bare en femtedel vil avvike så raskt som mulig.

• side 11

Data på dynga

Datamaskiner inneholder store mengder helse- og miljøfarlige stoffer. Til tross for at butikkene er pålagt å ta imot slikt utstyr, er det flere som nekter. (Foto: Jo Erik Gjems)

Bare én av tre utrangerte datamaskiner blir samlet inn. Butikkene er pålagt å ta imot slikt utstyr, men flere nekter. Nå risikerer de bøter for manglende informasjon om returordningen.

Årlig kasseres rundt 7 800 tonn datautstyr. Men bransjens retursystem samler bare inn litt over 30 prosent. Mangel på informasjon er årsaken til lav innsamling, ifølge Statens Forurensningstilsyn. Målet er å samle inn minst 80 prosent innen 2004.

• side 4 og 5

Grønn avkastning

Verdien av Skandias MiljøInvest-fond økte med over 70 prosent i fjor. Selskapets andre miljøfond, Grønt Norden, fikk også et pent resultat, og ble vinneren blant de nordiske fondene på Oslo Børs.

– Vi har dette tilbudet til kunder som er opptatt av avkastning på pengene, men ikke går inn i hva som helst. Interessen er veldig stor, forteller Monica Salthella i Skandia Fondsforvaltning.

• side 3

Seier

"Uberørt natur får en stadig større verdi. Vi er nå kommet dit at tiden for nye store vannkraft-utbygginger i Norge er over."

Leder

Første januar skrinla Jens Stoltenberg de kontroversielle planene om utbygging av tre vassdrag kloss opptil Saltfjellet-Svartsen nasjonalpark. Mens år 2000 stort sett ga oss dårlige nyheter for miljøet, startet det nye året med tre gode nyheter.

Vassdragskonfliktene i Nordland viser at miljøengasjement nytter. Anleggsmaskinene var bokstavelig talt på vei inn til Beiar-vassdraget da de ble stan- set av aksjonister. Kombinasjo- nen aksjon og aktivt lobby-arbeid ga resultater: Politiet nektet å fjerne aksjonistene, fordi stor- tingsflertallet var mot utbyg- gingen. Da måtte olje- og energiministeren gjøre det han tidligere påsto ikke var mulig - å ta en ny titt på saken. Vi vil derfor gratulere alle som har jobbet for å ta vare på naturen i Saltfjell-om- rådet!

Når regjeringen snart skal be- handle søknaden om utbygging av Øvre Otta, bør de ta sine egne ord alvorlig. For selv om Stortin- get har behandlet saken og åpnet for konsesjons-søknad har de ikke sagt ja til utbyggingen.

Regjeringen må heller ikke bruke Saltfjell-sakene som alibi for utbygging av forurensende gasskraft. Skal de bygge opp tro- verdighet i miljøspørsmål må de satse på miljøvennlige energikil- der og redusert forbruk. For som Stoltenberg selv sa: "Å møte klimautfordringen vil kreve inn- sats av oss alle - som samfunn, bedrifter og som enkeltmennes- ker. Men det er her veien til frem- tiden går."

Alle skal få rett til miljøopplysninger

Ønsker du informasjon om miljø- påvirkningen fra offentlig eller privat sektor, vil du snart få en lovfestet rett til slike opplysninger.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Lovutvalget for miljøinforma- sjon har arbeidet i to år med et nytt lovforslag som skal hjelpe allmennheten til lettere å få ut miljøinformasjon fra offentlige og private virksomheter. Utval- gets innstilling ble overlevert miljøvernminister Siri Bjerke rett før jul.

Forretningshemmeligheter stadig hemmelige

Ved å kontakte en virksomhet vil du i fremtiden kunne få infor- masjon om forurensning, avfall,

ressurs- og energiforbruk, samt andre forhold ved virksomheten som har vesentlig betydning for miljøet. I tillegg skal det gis opplysninger om egenskaper og innhold ved produkter som kan medføre helseskade eller miljø- forstyrrelser.

Du vil likevel ikke kunne ringe til for eksempel Coca Cola, og få oppskriften. I innstillingen går det fram at retten til miljø- opplysninger må veies opp mot hensynet til forretningshem- meligheter. Utvalget har imidler- tid foreslått en regel som inne- bærer at hensynet til forretnings- hemmeligheter må vike dersom

de miljø- og samfunnsmessige hensynene for offentliggjøring veier tyngst. Opplysninger om helseskadelige og miljøforstyr- rende forurensning av miljøet, produkters helse- og miljøfor- styrrende egenskaper og ulovlige inngrep og skader på naturmil- jøet skal imidlertid alltid utleve- res.

Når loven blir vedtatt, kan Norge ratifisere Århus-konven- sjonen om miljøinformasjon som ble undertegnet i juni 1998. ■

Kamera-vinner

Carl Fredrik Haugen fra Fredrik- stad ble trukket ut blant de som fornyet sitt abonnement innen fristen. Et Olympus Camedia digitalt kamera er sendt.

Gratulerer! ■

Julegave mot global oppvarming

Storm Kommunikasjon droppet vinflasker med firmalogo i år. I stedet ble firmaets julegavepott sendt til Klimaalliansen.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Med kontorer ved Akerselvas bredder fikk PR-byrået, med det for anledningen svært så treffende navnet Storm Kommunika- sjon, merke høstens månedslan- ge pøsragn. "Du gamle du grå" var skummende hvit og la like godt løpet sitt gjennom kjelleren

hos Storm. Men aldri så galt at ikke det er godt for noe, eller noen.

- Vi bestemte oss for å drop- pe de tradisjonelle firmajule- gavene i år. I stedet for vinflasker med logo ble hvert julekort led- saget av en hundrelapp til Klima- alliansens arbeid, sier informa- sjonsrådgiver Harald Nyquist, til N&M Bulletin.

I alt har firmaet sendt ut 10 julekort, noe som gir Klima- alliansen 10 000 kroner. Pengene er øremerket til et trykking av et hefte om klimaproblemene. Klima- alliansen består av 20 forskjel- lige miljøvernorganisasjoner og politiske partier.

- Noen vil kanskje føle seg støtt av en slik "julegave", men foreløpig har vi ikke fått noen negative reaksjoner. Vi tror på at informasjon, forskning og hand- ling kan gi våre barn snøen til- bake, sier Nyquist. ■

Grønn suksess på børsen

Skandias grønne aksjefond går så det suser. Fondet som investerer i miljøteknologi hadde 71,6 prosent verdistigning i 2000.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

- MiljøInvest-fondet investerer i bedrifter som tjener på at det finnes miljøutfordringer. Vi ser i det internasjonale markedet etter bedrifter innen de ulike bransje- ene, for eksempel rensetekno- logi, energieffektivisering, samt avfallshåndtering og gjenvinning, slik som for eksempel Tomra, forteller administrerende direk- tør Monica Salthella i Skandia fondsforvaltning.

Fra en mager avkastning på 2 prosent i 1999, oppnådde fondet hele 71,6 prosent i 2000. Skandia MiljøInvest legger vekt på å vel- ge ut enkeltelskaper, samt geo- grafisk fordeling.

- Selskaper som fokuserer på miljøteknologi er fremtidsrettet. Etter hvert som myndighetene kommer med miljøkrav, vokser bedriftene som produserer rense- teknologi.

Grønt Norden

Selskapets andre miljøfond, Skandia Grønt Norden, har også et pent resultat med 20,5 prosent stigning i 2000. Det gjør Grønt Norden til vinneren blant de nor- diske fondene på Oslo Børs.

- Vi har kjøpt og solgt aksjer i begge disse fondene gjennom hele 90-tallet. Ganske tidlig gikk vi inn i miljøvennlig teknologi og bioteknologi. Flere av disse sel- skapene har gått fantastisk godt i 1999. I 2000 gikk de noe dår- ligere, men fordi vi har kjøpt til relativt lave og gode kurser opp

gjennom årene høster vi nå gevinster av våre investeringer, forklarer Salthella.

Grønt Norden er det som på børsspråk kalles et annengenera- sjons miljøfond. Fondet inves- terer i selskaper med positiv eller nøytral miljøeffekt. Sistnevnte betyr at fondet blant annet kan investere i tjenesteyting uten ef- fekt for miljøet, for eksempel IT, telekom og finans.

- Hvordan vet dere at sel- skapene er miljøvennlige?

- Vi har ganske strenge krav til hvilke selskaper vi investerer i. Bransjer som olje, offshore og shipping er ekskludert. Vi gjør egne analyser av alle selskaper som er aktuelle, med bedriftsbe- søk, samtaler med ledelse og så videre, sier Salthella.

I tillegg henter Skandia inn andres vurderinger av selskapene og har et uformelt samarbeid med Bellona.

Stor interesse

Skandiafondene har en samlet forvaltningskapital på 5,7 mili- liarder. Grønt Norden står for

- Grønt Norden-fondet har hatt god avkastning nesten fra starten, men MiljøInvest-fondet har hatt sine bølgedaler, sier Monica Salthella, administrerende direktør i Skandia fondsforvaltning.

1,26 milliarder. MiljøInvest er lillebroren i denne sammenhen- gen med 155 millioner, en vekst fra 20 millioner ved inngangen til 2000. Og ifølge Salthella er interessen for fondene stor.

Bevisste kunder

- Vi har dette tilbudet til kunder som er opptatt av avkastning på pengene, men ikke går inn i hva som helst. Interessen er veldig stor. Skandia Grønt Norden er det største av alle våre fond.

Salthella vurderer risikoen

ved investeringer i de to fondene til å være fra moderat til høy.

- Grønt Norden-fondet har hatt god avkastning nesten fra starten, men MiljøInvest-fondet har hatt sine bølgedaler. Tekno- logi er absolutt fremtiden, men det svinger også mye mer.

En annen årsak til risikoen er at miljøkravene reduserer antall selskaper man kan velge mellom.

- Likevel fokuserer vi på spredning. Hvert av fondene har aksjer i om lag 40 selskaper. ■

Dårlig år for Storebrand-fond

Storebrands fond Global Miljø har hatt en nedgang på 5,2 prosent i 2000.

Nedgangen er noe mer enn ned- gangen i referanseindeksen på 3,6 prosent.

- Vi har ennå ikke kartlagt

årsakene, men fondet har en rela- tivt stor andel teknologiaksjer. Særlig IT, media og telekom- munikasjon har blitt hardt ram- met i 2000, forteller Sarita Bart- lett i Storebrand. Selskapet vur- derer nå om de skal endre strate- gien for sine investeringer.

Storebrand Global Miljø in-

vesterer i aksjefondet Storebrand Principle Global Fund. Dette internasjonale fondet investerer i selskaper som er blant de 30 prosent beste i miljø og menneske- rettigheter innen sin bransje. Fondet har tradisjonelt hatt litt bedre avkastning enn referanse- indeksen MSCI World. ■

Redaktør: Audun Garberg (tlf: 22 40 24 25)

Redaksjon: Jens Petter Toldnæs (tlf: 22 40 24 23),
Kristian Jahre (tlf: 22 40 24 24)

Adresse: Postboks 342 Sentrum, 0101 OSLO,
Tlf: 22 40 24 00, Faks: 22 40 24 10. e-post: redaksjonen@naturvern.no

Abonnement: 280/år (privatpersoner), 600/år (bedrifter)
Annonser: Tlf: 23 12 20 70 Faks: 23 12 20 71

Utgiver: Norges Naturvernforbund. Web: www.naturvern.no

Trykking: GAN Grafisk AS.
Neste utgave: 26.01.2001

fagpressen

Fortum Petroleum AS

Strandvn. 50 N-1366 Lysaker
Tel. +47 67 58 05 20 Fax +47 67 58 05 05
fortum.petroleum@fortum.com
NO 918 444 734 MVA

Anonym

MELAND
KOMMUNE

Kommunalteknisk avdeling

MOVAR
INTERNASJONALT SELSKAP FOR MOBBESERISJON

Datamaskiner havner på dynga

Bare om lag en tredjedel av alle PC-ene som kastes i Norge, blir behandlet av bransjens eget returselskap.

N&M Bulletin
KLAUS TVEDT

Årlig kasseres cirka 7 800 tonn datautstyr i Norge, viser beregninger gjort av Miljøverndepartementet i 1998. Siden den såkalte EE-forskriften om elektrisk og elektronisk avfall trådte i kraft sommeren året etter, etablerte bransjeorganisasjonene sitt eget retursystem for denne typen produkter, El-retur.

Så langt fanger systemet opp litt over 30 prosent, eller 2 600 tonn årlig, av datautstyret vi av en eller annen grunn ikke lenger kan eller vil bruke. Hvor det blir av resten er mer usikkert, selv om en del havner hos andre returselskaper og noe blir levert direkte på fyllingene.

– Vi frykter at en del PC-er dumpes på steder som gjør at farlige miljøgifter kan lekke ut. Men det er ikke gjort noen undersøkelser på dette, og å si noe om hvor det blir av resten av de kasserte PC-ene, blir rene gjetninger, sier rådgiver ved Statens forurensningstilsyns (SFT) avfallsseksjon, Bernt Ringvold.

Risikerer bøter

Hvis ikke forhandlerne selv ordner med retursystemer og sørger for at kundene får informasjon innen 15. januar, kan tusenlappene fort få ben å løpe på. Etter en SFT-kontroll før jul har butikker innen kjedene Elkjøp Norge, Lefdal Elektromarked, Expert Norge, Coop Øst (OBS!), Moa Syd Jern og Farge samt Clas

Ohlson fått påpakning for manglende kundeinformasjon. Bedriftene risikerer bøter på mellom 1 000 og 1 500 kroner per dag.

Importørene Bergsli og Furuno ble i samme kontroll pålagt å etablere et retursystem.

– Informasjonen var fraværende hos samtlige forhandlere vi kontrollerte. Det er en av årsakene til at innsamlingsgraden er mye lavere enn ønskelig, sier Ringvold. Han fastslår at målet er å fange opp minst 80 prosent av alt EE-avfall med ulike returordninger innen år 2004.

Jobb å gjøre

Teknisk sjef i Elektronikkretur, Ole Viggo Svendsen konstaterer

at forhandlerne har en jobb å gjøre. Elektronikkretur er det selskapet innen El-retur-systemet som samler inn og behandler brunevarer, datautstyr, teleprodukter og lignende.

– Siden EE-forskriften trådte i kraft har vi samlet inn rundt 5 000 tonn TV-er og 4 000 tonn datautstyr. Statistikken viser at månedsmengdene øker. Likevel har forhandlerne en jobb å gjøre, spesielt med å informere kundene sine om returordningen, mener Svendsen.

Totalt har Elektronikkretur mottatt nærmere 13 000 tonn EE-avfall siden 1. juli 1999. Datautstyr og TV-er utgjør om lag halvparten av dette.

▼ fakta

• **1. juli 1999 trådte Forskrift om kasserte elektriske og elektroniske produkter i kraft. I lovteksten heter det at forhandlerne av EE-produkter (hvitevarer, brunevarer, datautstyr, kontormaskiner, teleutstyr, medisinsk utstyr, elektroniske leker m.m.) plikter "å ta EE-avfall som er forbruksavfall vederlagsfritt i retur ved sitt forretningssted". Årsaken er at mange EE-produkter inneholder helse- og miljøfarlige stoffer som blant annet bly, kvikksølv, kadmiem og bromerte flammehemmere.**

• **Bransjeorganisasjonene etablerte samtidig selskapene Hvitevareretur, Elektronikkretur og Renas, som har ansvar for innsamling og behandling av EE-avfall. Firmaene henter i dag avfall fra 8.000 steder, blant annet fra hvitevare-, radio/TV-, og dataforhandlere samt alle landets kommuner.**

• **Målet er at 80 prosent av alt generert EE-avfall skal fanges opp av separate innsamlingssystemer innen 1. juli år 2004.**

• **Forskrift om kasserte elektriske og elektroniske produkter finner du på www.lovdata.no/for/sf/md/md-19980316-0197.html**

Vi støtter Norges Naturvernforbund

• Eidsvoll kommune

• Takst Team DA

Nesodden kommune

Norsk Filmtrykk

Flintegaten 6, N-4016 Stavanger, Norway
Tlf: +47 5168 8140

Nekter å ta imot brukte PC-er

Problemer med PC-er? Nå kan du også få problemer med å bli kvitt den. Flere forhandlerne nektet å ta imot pensjonsmodne datamaskiner i N&M Bulletins lille test. (Foto: Jo Erik Gjems)

Til tross for fagre ord og forskrifter, kan det være vanskelig å bli kvitt sin gamle personlige computer.

N&M Bulletin
KLAUS TVEDT

I loven heter det at du skal kunne

levere din ødelagte PC til en hvilken som helst PC-forhandler. En liten stikkprøve i Oslo-området antyder at det er et styk-

ket mellom teori og praksis. Fire av seks forhandlere sa seg til slutt villig til å ta imot min gamle og utbrukte PC. Men regn med å måtte argumentere for deg. Ideel på Alnabru og Sven Bråthen Elkjøp på Årnes var de to eneste som umiddelbart svarte et uforbeholdent ja på forespørselen. Ved Komplett Data kom

– Nei, slikt tar vi ikke imot!

Skaff lovteksten

Resultatet av denne særdeles lite vitenskapelige undersøkelsen burde kanskje ikke komme som noe sjokk. Statens forurensningstilsyn (SFT) sendte i desember ut varsel om gebyr til seks av de store forretningskjedene i Norge. Årsak: Mangel på returordning og/eller kundeinformasjon.

– Forhandlerne plikter å ha et mottak og å sende avfallet videre i retursystemet. Og de skal informere publikum om at de tar imot denne typen avfall. De store forhandlerne har som regel mottak. Jeg frykter at problemet er større hos de mindre forhandlerne, påpeker SFTs Bernt Ringvold.

Hans råd til folk som blir stående med sin utdaterte PC under armen og håret i diskettstasjonen, lyder:

– Skaff deg lovteksten, ta den med deg og vis den til forhandler hvis det blir nødvendig. Forskriftsteksten finner du i Lovdatas base på Internett eller ved å henvende deg til SFT.

3M

www.glava.no

Ny verneplan for vassdrag?

BRANDBU: Miljøvernminister Siri Bjerke antyder at det vil komme en ny verneplan for norske vassdrag.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

På Natur og Ungdoms landsmøte gikk Bjerke langt i å antyde at regjeringen nå vil starte arbeidet med en ny verneplan for vassdrag. På spørsmål om dette var aktuelt svarte ministeren:

– Dette er en utfordring vi har. I løpet av noen få uker håper jeg vi kan snakke nærmere om disse spørsmålene.

Nyvalgt leder i Natur og Ungdom, Elin Lerum Boasson, er glad for signalene fra statsråden.

– Dette tolker jeg veldig positivt. Bjerke gikk langt i å hinte om at en verneplan kommer, sier Lerum Boasson.

Mange vassdrag utenfor

Forrige verneplan ble vedtatt av Stortinget våren 1993, og innebar blant annet vern av Gaular i Sogn og Fjordane, Rauma i Møre og Romsdal og Strynevassdragene i Breheimen. Men flere vassdrag ble med til dels knapp margin holdt utenfor, deriblant Tovdalsvassdraget i Aust-Agder, Vefsna i Nordland og Sauda i Rogaland.

Norges vassdrags- og energidirektorat behandler nå en søknad om utbygging av Saudavassdragene.

– Denne saken vil vi komme tilbake til. Selv om vi har gitt noen signaler, har slike prosjekter krav på ordentlig behandling.

Men det vil ikke drøye alt for lenge før saken blir avgjort, sier Siri Bjerke.

– Utvid nasjonalparken

– Det er naturlig at regjeringen nå starter arbeidet med en verneplan, sier Svein Thore Jensen, leder av Naturvernforbundets vassdragsvernråd.

– Når man setter sluttstrekk for store vassdragsutbygginger i Norge, må den siste verneplanen bli veldig omfattende. Den må inneholde alle vassdrag omfattet av planer for utbygging, krever Jensen.

Vassdrag man kan søke om å få bygget ut er oppført i Samlet Plan. Jensen vil nå ha en gjennomgang av alle vassdragene i planen. Blant de han mener hører naturlig hjemme i en ny verneplan er: Øvre Otta, Tovdalsvassdraget, Vefsna, Sauda-prosjektene, Jora på Dovrefjell, Verdals-

vassdraget i Nord-Trøndelag, samt Naustdal og Gjengedal i Sogn og Fjordane.

– Prosjektene på Saltfjellet bør innlemmes i en utvidelse av nasjonalparken, mener Svein Thore Jensen.

Et stykke utslipp

Miljøvernminister Siri Bjerke fikk ikke forlate Natur og Ungdoms landsmøte før hun hadde kuttet i kaken som representerte norske klimautslipp. Bjerke valgte til slutt å ta et stykke av utslippene "offshore" og fra "landbasert industri". Kakestykket var imidlertid svært beskjedent...

Fortsatt kamp mot gasskraft

Nyvalgt Natur og Ungdom-leder, Elin Lerum Boasson, lover fortsatt kamp mot gasskraftverk. (Foto: Audun Garberg)

BRANDBU: Oljeboring, gasskraft og EU blir kampsaker for Natur og Ungdom dette året, forteller nyvalgt leder, Elin Lerum Boasson.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

Søndag 7. januar ble Elin Lerum Boasson (22) klippet inn som leder i Natur og Ungdom. Boasson forsikrer at NU fortsatt vil prioritere kampen mot gasskraftverk høyt, men om saken ender i retten er foreløpig usikkert.

– Arbeidsprogrammet foreslår at NU skal gå til retts sak mot utslippstillatelsene Naturkraft har fått, men vi tar forbehold om hva som skjer politisk, sier Boasson og sikter til regjeringens varslede melding om oppfølging av Kyoto-avtalen.

Ikke politisk skifte

Er det egentlig noen forskjell på den nyvalgte bergenseren og forhenværende NU-leder, Einar Håndlykken?

– Dette er ikke noe voldsomt politisk skifte. Men jeg er mer opptatt av oljepolitikk. I tillegg skal vi jobbe mer med EU, som jeg er veldig opptatt av, sier den nye lederen.

Under Elin Lerum Boassons ledelse vil organisasjonen intensivere arbeidet med å verne deler av de norske havområdene mot oljeboring. Men hun vil ikke rope om organisasjonen skal aksjonere mot årets prøveboringer.

– Jeg kan ikke si noe sikkert om det nå, men vi følger nøye

med, forsikrer NU-lederen.

Høy aktivitet

Boasson avser noen minutter til N&M Bulletin mellom uttallige slag på NUs landsmøte. Et par kjappe kommentarer, før hun bare MÅ tilbake inn i salen, der hun hører at hun er innstilt til å bli NUs nye leder. Et kvarter senere gjør vi et nytt forsøk.

– Jeg kan ikke huske sist vi hadde så mange aktive lokallag. Miljøengasjementet blant ungdom er høyt og vi har satset på organisasjonen. Dessuten har vi

vunnet flere saker, folk ser vitsen med å engasjere seg, sier Boasson og lar seg ikke vippe av pinnen når hun blir konfrontert med at organisasjonen mister medlemmer.

– Totalt har vi bare mistet hundre. Det er mindre enn forventet etter en grundig opprydning i medlemsregisteret. Dessuten er jeg utrolig fornøyd med at vi i 2000 vervet 1700 nye medlemmer.

Vanskelig å bedømme Bjerke

Siri Bjerke la også turen inneom landsmøtet på Brandbu for å forsvare regjeringens politikk i en to timer lang "miljøgrill". Den nyvalgte lederen er usikker på hvilken karakter statsråden bør få etter ti måneder i regjering.

– På grunn av Stoltenbergs nyttårstale kan jeg ikke gi henne stryk. I forhold til Fjellanger er hun offensiv, selv om vi er veldig uenige i sak. Jeg er imponert over hvordan hun taklet alle spørsmålene og utfordringene hun fikk fra landsmøtedeltagerne, men misfornøyd med svarene, spesielt på gasskraftverk, sier Boasson.

Så går døra opp:

– Elin du må komme, sier nestleder Tine Larsen.

– Sorry, roper Elin i det hun forsvinner inn i en ny landsmøtedebatt.

Vil beholde norsk atomavfall

BRANDBU: Miljøvernminister Siri Bjerke lover at Norge skal ta hånd om sitt eget atomavfall.

Tidligere sosial- og helseminister Dagfinn Høybråten åpnet for eksport av norsk atomavfall. Sve- rige er av flere nevnt som mulig lagringssted for høyaktivt avfall fra de norske atomreaktorene på Kjeller og i Halden.

Nå varsler miljøvernministeren at dette ikke lenger er aktuelt. På Natur og Ungdoms landsmøte svarte Siri Bjerke et klart "Ja" på at Norge skal ta hånd om sitt eget avfall.

16 tonn

– Norge har i dag 16 tonn høy-radioaktivt avfall, forteller Erik Martiniussen. Han deltar i Bergan-utvalget som vurderer hva man skal gjøre med avfallet i fremtiden. Utvalget skal legge frem sin innstilling i juni.

Etter at Natur og Ungdom aksjonerte mot uforsvarlig lagring av atomavfall på Kjeller, er det gjennomført flere sikkerhetstiltak ved lageret. Men Martiniussen mener lageret fortsatt ikke er

godt nok til å være en løsning på lang sikt.

Russisk import

Spørsmålet om behandlingen av atomavfall er blitt brennaktuelt etter at det før jul ble kjent at Russland ønsker å tjene store penger på import og behandling av atomavfall fra andre land. Da vil norskekysten bli viktigste transportrute for atomsjøppel. På Natur og Ungdoms landsmøte ble miljøvernministeren også spurt hva hun ville gjøre.

– Vi vil bruke de muligheter vi har fra norsk side for å hindre dette, svarte Bjerke.

NORSK
LOKOMOTIVMANNSFORBUND

Norsk natur i poser
...ny smaksopplevelse!
NORSK MEDISINALEPOT ASA
0518 0510

NORSK-POLARINSTITUTT

NORSK PROTEIN A/S
EN BEDRIFT I NÆRINGSKJEDEN
Tlf: 74064120 7690 Mørvik Fax: 740644130

OTTERAAENS
BRUGSEIERFORENING

AVFALLSBEHANDLING
Tlf: 77 84 06 55
Avfallsinnsamling og spesialavfallsmottak.
SENJA
AVFALLSELSKAP BA
Botnhaugen, 9300 Finnsnes

Telemark
Enøk Miljø

Trondheim Havn
Pir Senteret, 7005 Trondheim

NATUR
import

AquaGen™

Auralight AS

IB KJØRSVIK

Aura

Aura

Aura

Auranor Luftfordeling AS

IRIS

Aura

Forvirring om ny postordning

Kunder får beskjed om at de ikke kan gjenbruke Postens "Norgespakke".
Posten beklager.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

I november relanserte Posten Norgespakken. Endringene går ut på at du må kjøpe ferdigfrankerte pakker hos Posten. Pakkene fås kjøpt i fire forskjellige størrelser og priser. Med den nye ordningen forsvant også muligheten til å frankere Norgespakken med frankeringsmaskin eller frimerker. Det skaper problemer for mange.

– Det er dumt at vi ikke kan gjøre det på den gamle måten. Det var veldig enkelt og greit å bruke den samme emballasjen vi fikk tilsendt ting i, teipe igjen og klistre på en ny adresse- og portolapp. Nå må vi bruke en helt ny eske hver gang, sier innehaveren av Phos foto i Oslo, Ole Jacob Hvinden-Haug.

Feilinformerer kunder
Det er ikke bare Hvinden-Haug som reagerer på den nye ordning-

gen. Flere lesere har henvendt seg til N&M Bulletin fordi de har fått beskjed om at de må kjøpe ny emballasje for hver pakke de skal sende.

Posten på sin side, kontrer med at det er fullt mulig å bruke pakkene om igjen.

– Det er ikke noe problem å bruke eskene om igjen. Du må bare ta med deg pakken på Posten og kjøpe nye adressekort, sier Aud Høgset ved Postens logistikkavdeling.

– Vi har dessverre også fått tilbakemelding på at enkelte postkontor har oppfattet ordningen feil. Dette har vi selv sagt tatt tak i for å skjerpe inn. Når våre folk informerer kunden feil, er det veldig uheldig, slår Høgset fast.

Hun mener forøvrig Posten har gått ut med klar informasjon til alle ansatte for at de skal gjennomføre den nye ordningen ordentlig. Høgset forklarer også

at den nye Norgespakken er tilpasset privatkundemarkedet. For bedrifter tilbyr de andre løsninger som er gunstigere prismessig og praktisk.

Vurderer å informere

Høgset vedgår imidlertid at de overfor kundene ikke har fremhevet spesielt at man kan bruke pakkene flere ganger.

– Vil dere informere nærmere om dette – for eksempel gjennom oppslag på postkontorene?

– Ja, hvis det viser seg at det for mange er mer aktuelt enn antatt å bruke pakker om igjen, bør vi kanskje fremheve mulighetene for dette bedre. Vi er innstilt på å tilpasse oss etter publikums behov, sier Høgset.

I 1999 ble det kjøpt og sendt 6 millioner Norgespakker. Etter den nye omleggingen regner Posten med salget av slike pakker vil halveres. ■

 Karl Johan Fonds

 02323

Enøk er sunt – økonomisk og helsemessig. Ønsker du mer informasjon og gode råd om energiøkonomisering, ta kontakt med din lokale energileverandør.

Troms fylkeskommunes Enøkfond
9005 Tromsø

ENØK
NORD

Vi gir drømmen
en sjanse
 NORSK TIPPING

JOTUN

Steinkjer kommune
ønsker alle et
Godt Nytt Miljøår!

Jernbaneverket

Vi utvikler det nasjonale jernbanelikket for det 21. århundre og for miljøvennlig transport

Skepsis og optimisme i USA

USAs kommende regjering blir møtt med blandede reaksjoner fra miljøvernere.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

Bush vil ha Christie Whitman som miljøvernminister og leder for det amerikanske foruren-

ningstilsynet Environmental Protection Agency. Whitman er i dag guvernør i New Jersey.

– Nasjonalt blir New Jersey ansett for å være i front på miljøpolitikk, sa Christine Whitman

til amerikanske journalister etter at hennes kandidatur ble kjent.

Prisbelønnet

Hennes kritikere viser til at hun i sin første guvernørperiode kuttet miljøbudsjettet, stengte kontoret til statsadvokaten med ansvar for miljø saker og senket kravene til rapportering fra selskaper som

håndterte farlige materialer. Whitman får langt bedre skussmål for sin andre guvernørperiode. Hennes administrasjon har blant annet utviklet et prisbelønnet program for å beskytte åpne områder, utvikle urbane områder og hindre tilfeldig spredt bebyggelse, samt oppfordre bedrifter til resirkulering, energisparing og reduserte utslipp. New Jersey var dessuten blant de første statene som bandt seg til å redusere utslippene av klimagasser med 3,5 prosent fra nivået i 1990.

– Vi tror hun vil vise seg å være en sterk og uavhengig stemme for beskyttelse av våre ressurser og befolkningens helse, skriver sjefen for miljøorganisasjonen Environmental Defense, Fred Krupp i en kommentar til utnevnelsen av Whitman.

Mot Innenriksminister

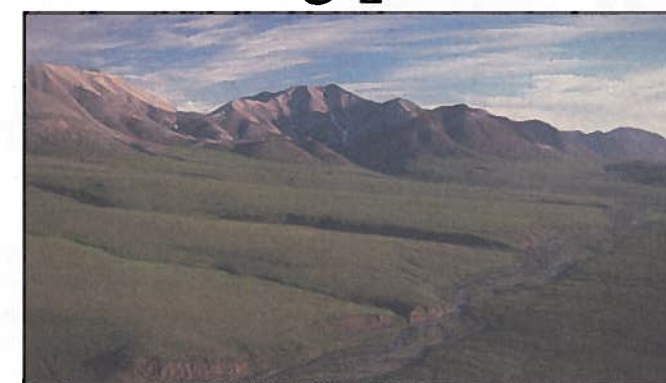
Miljøvernere er imidlertid svært lite fornøyd med at Bush har utpekt Gale Norton til ny innenriksminister, noe som blant annet gir henne ansvar for landskapsvern. Miljøorganisasjonen Sierra Club viser til at Norton blant annet har støttet oljeboring i verneområdet Arctic National Wildlife Refuge nordøst i Alaska. ■

Ny amerikansk energipolitikk

George W. Bush vil endre amerikansk energipolitikk og starte oljeboring i vernet område.

Bush ønsker å redusere behovet for oljeimport. Derfor vil han åpne over 600 000 hektar av et verneområdet nordøst i Alaska for oljeboring. Dette utgjør 8 prosent av verneområdet "Arctic National Wildlife Refuge". Rettingene til boring i området skal selges for 1,2 milliarder dollar, som skal gå til forskning på alternative energikilder.

Bush vil også beordre Energi-departementet til å gjennomgå alle andre vernende landområder,

Bush vil åpne for oljeboring i verneområdet Arctic National Wildlife Refuge.

er, for å kartlegge hvilke som kan åpnes for boring etter naturgass, ifølge Reuters.

Alternative energikilder som vind, biomasse og sol vil få skat-

telette. Dette tiltaket er beregnet til 1,4 milliarder dollar over ti år. I samme tidsperiode vil Bush bevilge 2 milliarder dollar til forskning på "ren kull". ■

Naturvernforbundets økonomisjef fengslet

Fortiden har innhentet Naturvernforbundets økonomisjef Marius Gjerset. Men det er ingen angrende synder som tilbringer januar i fengsel.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

– Av og til skjer det så stor urett mot natur og fremtidige generasjoner at vi har et moralsk ansvar for å gjøre det vi kan for å stanse det, sier Marius Gjerset.

Den unge økonomisjefen sitter i øyeblikket bak lås og slå i Trondheim Kretsfengsel, men dommen på 22 dager har ingenting med hans virke som økonomisjef å gjøre. Gjerset er dømt for tre forskjellige miljøaksjoner

i 1994. Hogst av naturskog i Skotjernfjell i Lunner, rivingen av Gaustad Gård og utbygging av E 18 var saker som fikk den da 22-årige Natur og Ungdom-aktivisten til fysisk å sette seg i veien for å stanse ødeleggelsene.

–Sivil ulydighet har strenge kriterier. Aksjonene må være ikke-voldelige. Det må i tillegg være en åpen handling basert på personlig overbevisning, og andre metoder må være forsøkt først, sier Gjerset.

Gjerset ser ikke akkurat fram

Marius Gjerset må i fengsel for passivt å ha forsvart norsk natur. (Foto: Audun Garberg)

til å tilbringe 22 dager i Trondheim Kretsfengsel. Likevel ang-

rer han ikke et øyeblikk på det han har gjort.

– Eidsvollmennene trosset kongen da de laget Norges Grunnlov. Arbeiderbevegelsen har på sin side kjempet fram streikerrett og andre viktige rettigheter ved bruk av sivil ulydighet. Også stemmerett for kvinner er et resultat av dette, sier han.

Gjerset må dele husvære med tungt belastede kriminelle i Trondheim Kretsfengsel. Han skulle gjerne hatt et par miljøkriminelle å dele celle med i stedet.

– Jeg synes det er litt pussig at jeg som miljøaktivist blir fengslet, mens de som ødelegger naturen går fri, sier han. ■

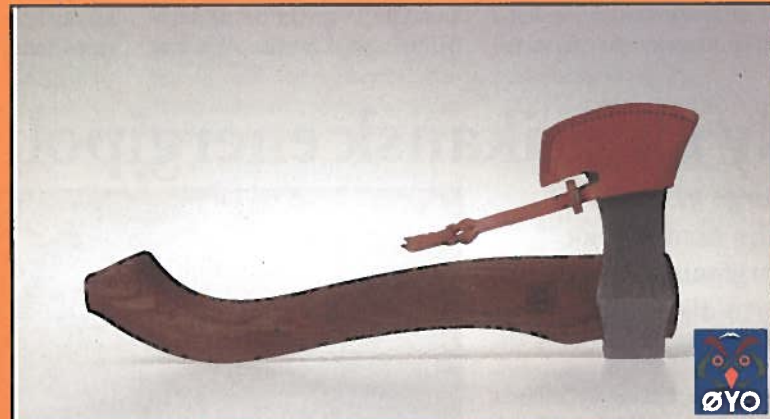
Verv og vinn

Natur & miljø Bulletin er på jakt etter flere lesere. Nå håper vi du kan hjelpe oss å finne frem til miljøinteresserte. Alle som verver én ny abonnent får en flott turkjele i stål med messing-bunn. Som takk til de som skaffer oss to nye abonnenter sender vi en turøks fra Øyo.

Verv én og få turkjele

Bålkjele de luxe fra Eagle Sharp. Kjelen er i rustfritt edelstål med kobberbunn. Har to bøyler til håndtak og leveres i etui som kan festes utvendig på ryggsekk. Kan brukes både på bål, gass- og stormkjøkken. Verdi: 200 kroner.

Verv to og få Viking 2000.

Er en kopi av en vikingøks funnet nær Øyo-fabrikken på Geilo. Originaløksen er fra år 1000. Øyo har forbedret eggen litt i forhold til originalen, men i form er øksen lik. Turøksen leveres med et praktisk skinntrekk til å ha over eggen. Verdi: 400 kroner.

Trenger du noen argumenter til vervingen?

- Aktuell. Presenterer nye fakta, også om kjente miljøsaker.
- Dekker nasjonale og internasjonale miljøspørsmål.
- Kortfattet og konsis.
- 22 utgaver i året.
- I tillegg kommer 4 temanummer. Neste utgave vil handle om gen-mat.
- Abonnementspris: 280 kroner.

Vi sender deg premie så snart vi har mottatt betaling for abonnementet. Vervekampanjen gjelder kun nye abonnenter. Fyll ut og legg kortet i postkassa, eller send det på faks nr. 22 40 24 10. E-post: redaksjonen@naturvern.no

Jeg har vervet ___ nye abonnenter og vil ha følgende vervepræmier:

- ☐ Eagle Sharp turkjele (en verving)
- ☐ Viking 2000 øks (to vervinger)
- ☐ Både kjele og øks (tre vervinger)
- ☐ Jeg sparer vervingen(e)

Mitt navn: .....

Adresse: .....

Postnr./sted: .....

Abonnent nummer: .....

(Nummeret finner du i adressefeltet bak på bladet)

Disse har jeg vervet:

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./sted: .....

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./sted: .....

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./sted: .....

Sendes ufrankert. N&M Bulletin betaler portoen

Svarsending

Avtalenr.: 171210/146 Pb

Natur & miljø Bulletin
Sentrum
0109 OSLO

Svensker vil ha atomkraft

Hver femte svenske vil bygge ut mer atomkraft.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Det kommer fram i en fersk undersøkelse fra det svenske meningsmålingsbyrået Temo. Like mange, altså en femtepart av svenskene, mener derimot at myndighetene bør avvike atomkraften så fort som mulig. Resten av broderfolket - 61 prosent - stoler på atomkraftteknologien

og mener Sverige bør fortsette med atomkraft helt til de eksisterende kraftverkene må legges ned av sikkerhets- eller kostnads-hensyn.

Som i tidligere undersøkelser viser det seg at kvinner er mest opptatt av å avvike kjernekraften, mens unge menn mellom 16 og 29 år er de største tilhengerne av å utvikle ny kjernekraft.

Også når det gjelder tvil omkring atomkraftspørsmål utmerker kvinnene seg. Mens 77 prosent av mennene oppgir å ha en bestemt mening om atomkraft, sier 41 prosent av kvinnene at de er i tvil. Aldersmessig ut-

gjør ungdom den største gruppen med tvilere. Her er det likevel verdt å merke seg at stadig flere har gjort seg opp en mening. I 1998 var om lag halvparten i tvil, i 1999 43 prosent, mens antall

tvilende ungdom nå er sunket til 38 prosent.

Politisk sett er det - ikke overraskende - størst oppslutning om atomkraft på høyresiden. ■

... Men klima er viktigst

Undersøkelsen fra Temo viser at hele 69 prosent av svenskene mener reduksjon av drivhusgasser er den viktigste miljøsaken. Dette er noe ned fra 1999 - da 74 prosent mente saken var viktigst.

Derimot får vassdragsvern større oppslutning i Sverige.

Mens 13 prosent av svenskene i 1999 mente vern av urørte vassdrag var den viktigste miljøsaken, er andelen vassdragsvernere nå økt til 18 prosent.

9 prosent av svenskene mener avviking av atomkraft er den viktigste miljøsaken. ■

90 prosent avfallsgjenvinning

Sommerens og høstens debatt om materialgjenvinning etterlater seg et inntrykk av at det er en skarp front mellom tilhengere av materialgjenvinning og tilhen-

Innlegg

gere av energigjenvinning. Årsaken til dette er at motstandere av forbrenning av avfall frykter at økt energigjenvinning vil gå ut over materialgjenvinning.

En debatt med dette utgangspunktet har lett for å bli fastlåst. Forsvar av posisjoner gir lite rom for å åpne seg for ny kunnskap. Retorikken får et enten-eller preg. At vi da er inne i et feilspor, ble klart for meg etter et besøk i Wien i høst.

I Wien har man en gjenvinningsgrad av husholdningsavfall på 90 prosent. På denne bakgrunn fremstår den norske regjeringens målsetting om å komme opp i en gjenvinningsgrad på 75 prosent innen år 2010 som lite ambisiøs.

I Wien forbrennes 50 prosent av avfallet i en fjernvarmesentral som ligger midt i byen. 40 prosent materialgjenvinnes i ulike ordninger, mens kun 10 prosent går til byens eneste deponi. Slagg fra forbrenningen brukes til å bygge opp deponiet, etter at

man har trukket ut metaller som kan gjenvinnes.

Det viktigste virkemiddel for å få til en bærekraftig avfallspolitikk er å få avfallet bort fra deponier, når det først har oppstått. Om dette er det liten diskusjon. Hvordan fordelingen skal være mellom materialgjenvinning og energigjenvinning kan diskuteres ut fra ulike synsvinkler. Begge løsninger har miljøkostnader og miljønytte.

Professor Ole Jørgen Hansen, Stiftelsen Østfoldforskning, skriver i et avisinnlegg i august: "Ut fra en miljømessig betraktning bør andelen som forbrennes i fremtiden trolig ligge i størrelsesorden 20 - 30 prosent i et bærekraftig samfunn". Dette anslaget stemmer godt overens med de erfaringer vi gjør i mange markeder. Har man i utgangspunktet oppnådd en gjenvinningsgrad uten energigjenvinning på 50 - 60 prosent, noe som ikke er uvanlig i mange kommuner, så vil 30 prosent til

energigjenvinning lett bringe en videre opp til 90 prosent. Det forutsettes da at slagg fra forbrenningen finner en nyttig anvendelse.

Hva som er den miljømessig optimale fordeling mellom energigjenvinning og materialgjenvinning vil trolig variere fra sted til sted - og vil også måtte sees i lys av hvor mye samfunnet og den enkelte abonnent er villig til å betale for gjenvinning. For energigjenvinning er det avgjørende at man kan konkurrere i energimarkedet med den energi man gjenvinner. Uansett hvor grensesnittet mellom ulike gjenvinningsløsninger går, er kilde-sortering en forutsetning.

I et helhetsperspektiv, hvor høyest mulig gjenvinningsgrad er det overordnede målet etter avfallsminimering og ombruk, vil materialgjenvinning og energigjenvinning måtte sees i sammenheng. Et eksempel på at virkeligheten ikke består av enkle sort/hvitt løsninger, er returord-

ningen for plast. Pr i dag materialgjenvinnes 35 prosent av plasten som er innsamlet, resten energigjenvinnes. Andelen som materialgjenvinnes vil formodentlig kunne øke, men det vil alltid være en rest som best kan energigjenvinnes.

Energigjenvinning vinner terreng fordi miljøkostnadene er blitt sterkt reduserte som følge av ny teknologi med lave utslipp, samtidig som miljønyttene ved å erstatte fossile brenslere er åpenbar. Utslipp fra nye anlegg etter nye utslippskrav er nå så lave at miljøkostnadene utgjør mellom 50 og 100 kroner pr tonn, avhengig av avfallets sammensetning. Når energien utnyttes til å erstatte olje, får man en positiv samfunnsøkonomisk nytte. Dette plasserer energigjenvinning av avfallet som ellers ville ha gått til deponi som en fornuftig løsning, både i et klimaperspektiv og i et energiperspektiv.

Jan Gjerde,

Informasjonssjef i Energos ASA

Norsk Økovederforening For Operatørutdanning
P.O. Box 333, N-4002 Stavanger.

Styr temperaturen inne og spar penger

Vi gir tilkudd til husstander i Oslo til kjøp av utstyr for tidsstyring av elektriske ovner. Inntil 01.05.2001 dekker vi halvparten av innkjøpskostnadene for slike styringsutstyr opp til kr. 4000.

Nærmere opplysninger kan gis av ICG på telefon 21 00 94 00 eller ved oppmøte i Trafikanten på Jernbanetorget.

Enøkbedriften
Stortingstgt. 16, 0161 OSLO

Sivilingeniør
E. Lunde AS

Returadresse:
Natur & miljø Bulletin
Boks 342 Sentrum
0101 Oslo

Norsk Ornitologisk Forening vil gi stæren ekstra oppmerksomhet i år. (Foto: Geir Rudolfsen.)

Stæren - årets fugl 2001

Glem gjøk, sisik og trost. I år er det stæren som skal ha ekstra oppmerksomhet.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Hvert år velger Norsk Ornitologisk Forening (NOF) ut en art som får tittelen "årets fugl". I fjor var det linerla, og også i år har ornitologene satset på en tallrik og folkekjær art, nemlig stæren.

– Vi har bevisst valgt en svært vanlig art. Det finnes et sted mellom 200 000 og 500 000 par hekkende stæren i Norge. Bestan-

den er ganske stabil, likevel ser vi at arten trenger et visst fokus for å opprettholde antallet, sier generalsekretær i NOF, Morten Ree, til N&M Bulletin.

Forandringer på gårdene

Tettheten av stæren er størst i Sør-Norge. Arten er knyttet til gårdsbruk og forandringer i driften og endring av tradisjoner på gårdene gjør at stæren ikke har like gode betingelser som for noen tiår tilbake.

– Moderne gårdsdrift er mer steril enn tidligere, og produserer dermed ikke så mange insekter. Dette er negativt for stæren. Tidligere var det vanlig å ha rekker med stærkasser på låveveggen. I dag ser vi at denne tradisjonen er i ferd med å forsvinne. Dette er saker vi vil fokusere på i 2001, sier Ree.

Vanlige fugler er viktige

Men hvorfor fokusere så sterkt på en art som verken er særlig eksotisk eller truet? Ifølge Ree er det alltid en fare for at sjeldne arter vil få for mye oppmerksomhet blant ornitologene. Det er vel så

viktig å følge med de store tallrike artene som er gode indikatorer på sunnhetstilstanden i naturen.

– Jeg forstår godt at det er morsomt å kjøre rundt og krysse av sjeldne og eksotiske arter. Vi må likevel ikke glemme at NOF er en naturvernorganisasjon som har et ansvar for å registrere og kartlegge forandringer i naturen. Dersom antallet stæren skulle synke fra 300 000 til 150 000 par er dette svært dramatisk. For folk flest ville det likevel ikke virke slik, man ville uansett observert stæren "overalt". Hvis alle bare var opptatt av sjeldne arter ville vi mistet oversikt og dermed viktig kunnskap, sier Ree.

En stæren kan bli 16-17 år gammel. Det er en anseelig alder for en så liten fugl. Den eldste stæren NOF har registrert ble 21 år.

De største truslene for den norske stæren opptrer når arten trekker sørover til Danmark, England og Frankrike, der spesielt forgiftning fra landbruket, samt jakt tar livet av mange fugler. ■

▼ fakta

- **Lengde:** 21 cm
- **Levealder:** Opptil 21 år
- **Hekkeplasser:** Hulrom i trær, stengjerder, hus og fuglekasser.
- **Spiser:** Mark og insekter. Også noe bær, frukt og frø.
- **Trekker:** September/oktober. Tilbake i mars/april. Et fåtall overvintrer lang kysten.

Kalenderen

26. - 27. januar: Konferanse om frivillig innsats i det moderne og globaliserte samfunn, Rica Sjølyst i Oslo. Arr: Arbeids- og administrasjonsdepartementet og FN-sambandet, tlf: 22 20 91 70.

5. - 6. april: Konferanse om bærekraftig utvikling, Manchester i England. Arr: ERP Environment, tlf: + 44 1274 530409

19. - 22. april: Villmarks-

messen 2001, Exporama på Hellerudsletta. Arr: Game & Conservation, tlf: 66 77 60 90.

8. - 10. juni: Naturvernforbundets landsmøte, Mandal. Tlf: 22 40 24 00.

21. - 22. juni: Internasjonal konferanse om miljøvennlig bedriftsledelse, Universitetet i Nijmegen i Nederland. Arr: ERP Environment, tlf: + 44 1274 530409